

Ordu Ticaret Borsası

CEVİZ RAPORU

ARALIK 2020

Ordu Ticaret Borsası

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ

2. CEVİZ YETİŞTİRİCİLİĞİ

- 2.1. Bitkisel Özellikler
- 2.2. Ekolojik (İklim ve Toprak) İstekleri
- 2.3. Bahçe Tesisi
- 2.4. Yıllık Bakım İşleri
- 2.5. Hasat
- 2.6. Hastalık ve Zararlılar
- 2.7. Çoğaltılması

3. ÜRETİM

- 3.1. Dünya Üretimi
- 3.2. Türkiye Üretimi

4. DIŞ TİCARET

- 4.1. Dünya İhracatı - İthalatı
- 4.2. Türkiye İhracatı - İthalatı

5. FİYAT

- 5.1. Üretici, Tüketici ve Borsa Fiyatları

6. UYGULANAN DESTEKLEME POLİTİKALARI

7. GENEL DEĞERLENDİRME

Ordu Ticaret Borsası

1. GİRİŞ

Ceviz (*Juglans regia* L.), botanikte Dicotyledoneae sınıfı Juglandales takımı, Juglandaceae familyası ve *Juglans* cinsinde yer alır. *Juglans* cinsi içerisinde günümüzde özellikleri belirlenen 18 türden en önemlisi ve üstün meyve kalitesi ile ceviz denildiğinde ilk akla gelen, “Anadolu cevizi”, “İran cevizi” ve “İngiliz cevizi” olarak da adlandırılan *J. regia*’dır.

Kökene itibariyle dünyada büyük bir doğal yayılma alanına sahip olan Anadolu cevizi (*Juglans regia* L.) çeşitli göçler ve ticaret kervanları vasıtasıyla doğal yayılma alanı dışına da götürülmüş olup, bugün tropik bölgeler dışında hemen hemen dünyanın her yerinde yetiştiriciliği yapılan bir meyve türü durumundadır.

Yakın bir geçmişe kadar ceviz yetiştiriciliğinde söz sahibi olarak Türkiye gelmekte, bunu Yunanistan, İtalya, Fransa gibi ülkeler takip etmekteydi fakat ceviz yetiştiriciliğine 1867’de cevizle başlayan ABD, bütün bu ülkeleri geride bırakarak ceviz yetiştiriciliğinde ve dış satımında en önemli ülkelerden biri konumuna gelmiştir.

Ceviz Türkiye’nin çok eski bir meyvesidir. Ülkemizde geniş yayılma alanı bulmuştur. Uzun yıllardır tohumla çoğaltılmıştır. Ancak son yıllarda modern anlamda kapama bahçe tesisleri yapılmaktadır.

Ceviz yetiştiriciliğinin en önemli sorunlarından birisi de istenilen özelliklere sahip standart ürünün yetersizliğidir. Bu nedenle özellikleri bilinen çeşitlerden kapama bahçe tesisi büyük önem taşımaktadır.

FAO 2018 yılı verilerine göre ceviz sert kabuklu meyveler içerisinde dünyada alan olarak %9,1’lik pay ile ilk dört içerisinde yer almakta olup, üretim miktarı bakımından ise kajudan (%32,2) sonra %19,9’luk pay ile ikinci sırada yer almaktadır. Ceviz üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %4,4 oranında artarak yaklaşık 3,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Ceviz üretim alanı ise bir önceki yıla göre %13,4 oranında artarak yaklaşık 1,2 milyon hektara ulaşmıştır.

Türkiye ceviz üretiminde dünyada 4. sırada yer almaktadır. Ancak bu üretim kendi ihtiyacını bile karşılamamaktadır. Türkiye ceviz ithal eden bir ülkedir.

Ordu Ticaret Borsası

2. CEVİZ YETİŞTİRİCİLİĞİ

Bağ-bahçe ürünlerinin üretim, tüketim ve ticareti yönünden önemli ülkeler arasında yer alan Türkiye, köklü bir meyvecilik kültürüne sahip olup birçok meyve türünde olduğu gibi cevizin de yetiştirilebildiği uygun ekolojilere sahiptir.

Ülkemizde ağaç başına verim 33-37 kg arasında değişmektedir. Aşılı ceviz fidanları ile bahçe tesis edildiğinde verimde aşısızlara göre % 50-60 oranında artış sağlanabilir.

Önerilen aşılı fidanlarla bahçe tesis edildiğinde; 5 yaşındaki bir ceviz ağacı 3-4 kg, 8 yaşında 15-20 kg, 12 yaşında 30-40 kg, 14 yaşında 50-75 kg, 20 yaşında 80-120 kg arasında meyve verebilmektedir. Ancak bu durum ülkemizdeki belirli bölgelerde çok verimli topraklar için geçerlidir. Verimin yaşa bağlı olarak düşebilmesi de söz konusudur. Dekara 10 fidan dikildiğinde, dekara verimin, verim çağında 1-1,5 ton olacağı beklenmektedir.

2.1. Bitkisel Özellikler

Ceviz ağaçları uzun ömürlü ağaçlardır. Ceviz ağaçları büyük taç yapar ve 25-30 m'ye kadar yükselebilirler ve ağacın bütün organları değerlendirilebilir. *Gövdede* dallanma genelde toprak yüzeyinden 1-2 m yükseklikten başlar. Gövde çevresi 5- 6 m ye kadar gelişebilir. *Yaprak*; uzunca bir sap üzerinde karşılıklı dizilmiş ve sayıları 5-13 arasında değişen yaprakçıktan meydana gelir. *Gözler* dal uçlarında ve yaprak koltuklarında (1-3 adet) olup, koyu esmer renklidirler. Uç gözler iridir. Cevizlerde *çiçekler* monoik yapıdadır. Yani erkek ve dişi çiçekler aynı ağaç üzerinde fakat farklı yerlerde bulunur. Cevizlerde tozlanma rüzgar yardımıyla gerçekleşir.

2.2. Ekolojik (İklim ve Toprak) İstekleri

Cevizler, kış ve ilkbahar aylarında soğuklama gereksinimini karşılayacak kadar soğuk; ilkbahar ve yaz aylarında normal büyüme ve olgunlaşmayı sağlayacak ölçüde sıcak isterler. Ceviz yetiştiriciliği açısından yıllık toplam en az 500 mm yağış yeterli olmakla birlikte bu yağışın düzenli olması önemlidir.

Ceviz, 2- 4 m derinliğe kadar inebilen güçlü bir kök sistemine sahiptir. Bu yüzden toprak derinliğinin az olduğu yerlerde yetiştiricilik bakımından sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Ordu Ticaret Borsası

Yetiştiricilik bakımından ileride sorunlarla karşılaşmamak için toprak derinliğinin en az 2 m olması ve toprağın geçirgen olması gerekir.

2.3. Bahçe Tesisi

Ceviz bahçesi tesis edilirken; arazinin sulama imkânları ve toprak yapısı bilinmelidir. Taban suyu yüksek alanlardan uzak durulmalıdır. Don alanı oluşan yerlere bahçe kurulmamalıdır. İlkbahar geç donları olan yerler sakıncalıdır. Bölgeye uygun, en az 2 çeşit dikilmelidir. Sertifikalı fidan kullanılmalıdır.

2.4. Yıllık Bakım İşleri

Toprak işleme; gübreleme, yabancı ot kontrolü ve sulama amacıyla yapılır. Yılda en az iki defa toprak işlenir. Sonbaharda derin, ilkbaharda yüzlek sürüm daha uygundur. Sulama; karık, salma ve damlama yöntemleriyle yapılabilir. Haziran–Temmuz ve Ağustos’ da en fazla suya ihtiyaç olur. Sulanan ceviz ağaçlarında, meyve verim ve kalitesi daha iyi olmaktadır.

2.5. Hasat

Cevizde hasat zamanını belirleyen en belirgin özellik, yeşil kabuğunun (yaklaşık kabuğun 1/3’ünün) çatlamasıdır. İdeal hasat, dallarda silkeleme şeklinde yapılanıdır. Kesinlikle sopa, sırık vb. kullanılmamalıdır. Hasat edilen cevizlerin yeşil 18 kabukları hemen temizlenir ve havalı bir yerde örtüler üzerine serilerek kurutulur. Böylece cevizde kalitede bir kayıp olmaz.

2.6. Hastalık ve Zararlılar

En çok görülen hastalık ve zararlıları Karaleke (Ceviz yanıklığı), Antraknoz (Mantar hastalığı) ve ceviz iç kurdudur.

2.7. Çoğaltılması

Ceviz, tohum ve aşı ile çoğaltılabilmektedir.

Ordu Ticaret Borsası

3. ÜRETİM

Coğrafi geçmişi itibariyle yayılma alanı ve ticari olarak önemli olan Juglans regia L. ceviz türü İngiliz Cevizi olarak da adlandırılır. Avrupa ve Asya kıtalarının büyük bir bölümünde yaygın olarak üretimi yapılan J. regia'nın gen merkezleri arasında Türkiye de bulunmaktadır (Akça, 2014).

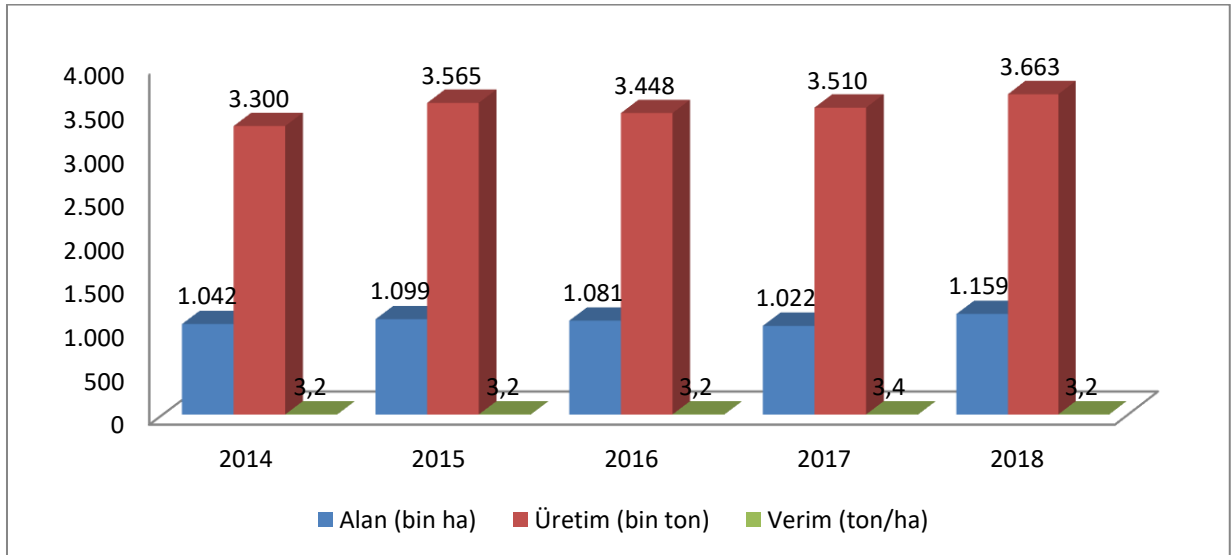
3.1. Dünya Üretimi

Dünya Ceviz Verileri

	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim (%) ²
Alan ¹ (bin ha)	1.042	1.099	1.081	1.022	1.159	13,4
Verim ¹ (ton/ha)	3,2	3,2	3,2	3,4	3,2	-5,9
Üretim ¹ (bin ton)	3.300	3.565	3.448	3.510	3.663	4,4

Kaynak: ¹/FAO, ²/Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Alan, Üretim ve Verim

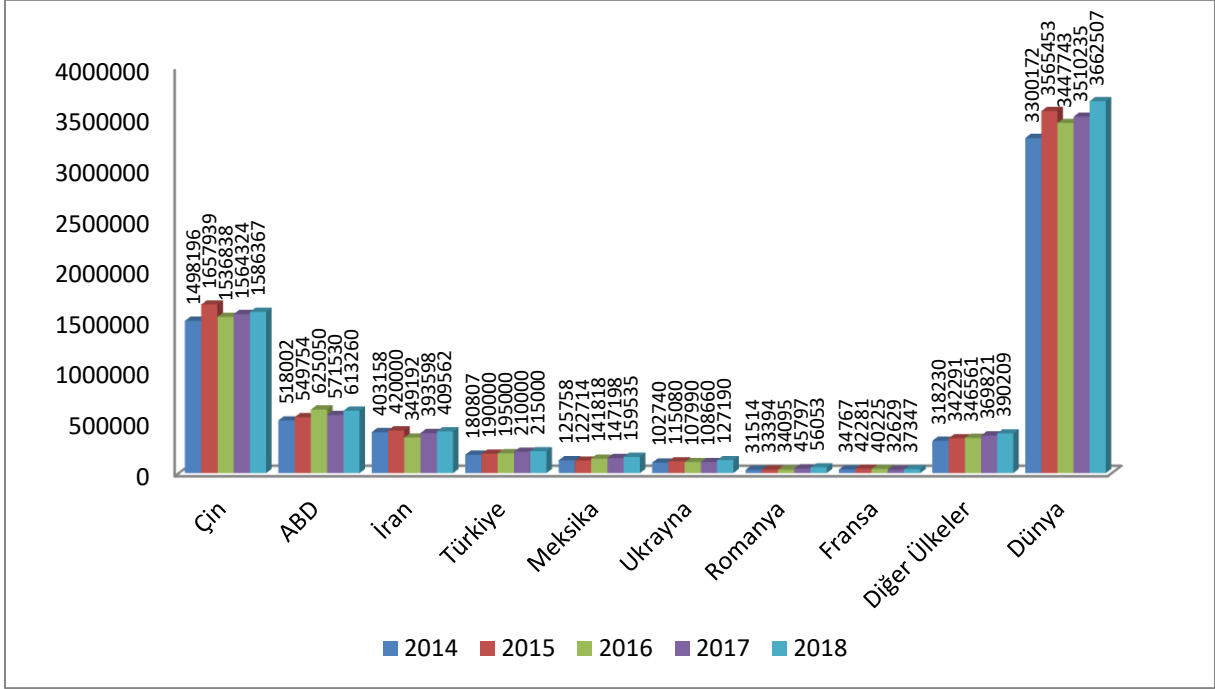
Kaynak: FAO

Ordu Ticaret Borsası

Dünya ceviz üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %4,4 oranında artarak yaklaşık 3,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Ceviz üretim alanı ise bir önceki yıla göre %13,4 oranında artarak yaklaşık 1,2 milyon hektara ulaşmıştır.

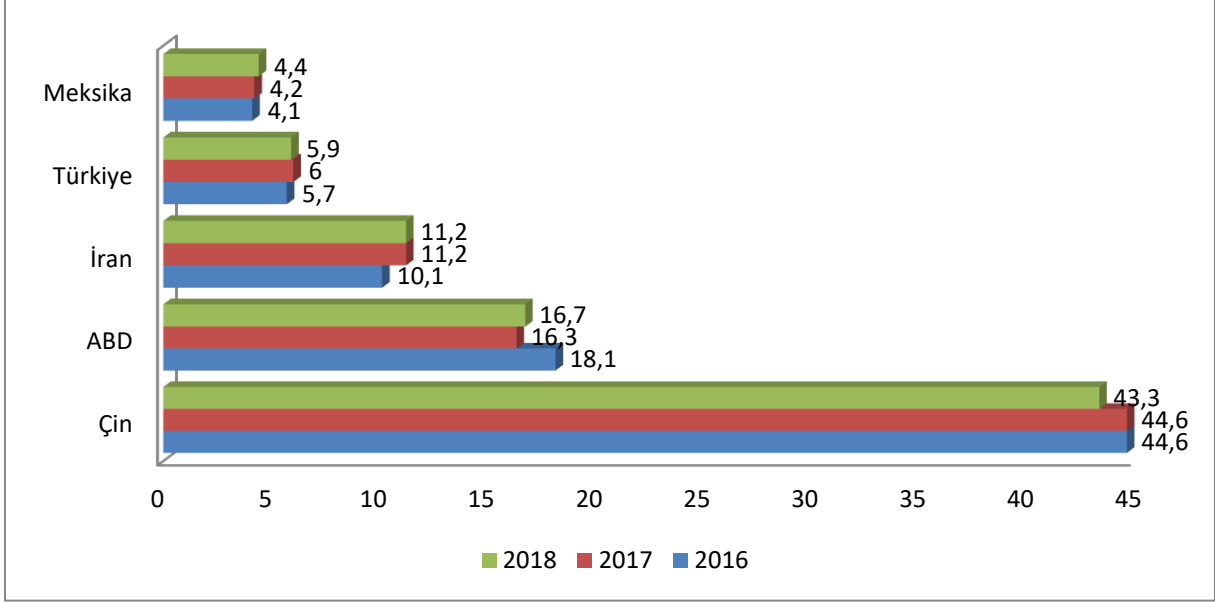
Ülkelere Göre Dünya Kabuklu Ceviz Üretim Miktarı (ton)

Kaynak: FAO

Ceviz Üretiminde Önemli Ülkeler (Kabuklu) (%)

Ordu Ticaret Borsası

Kaynak: FAO

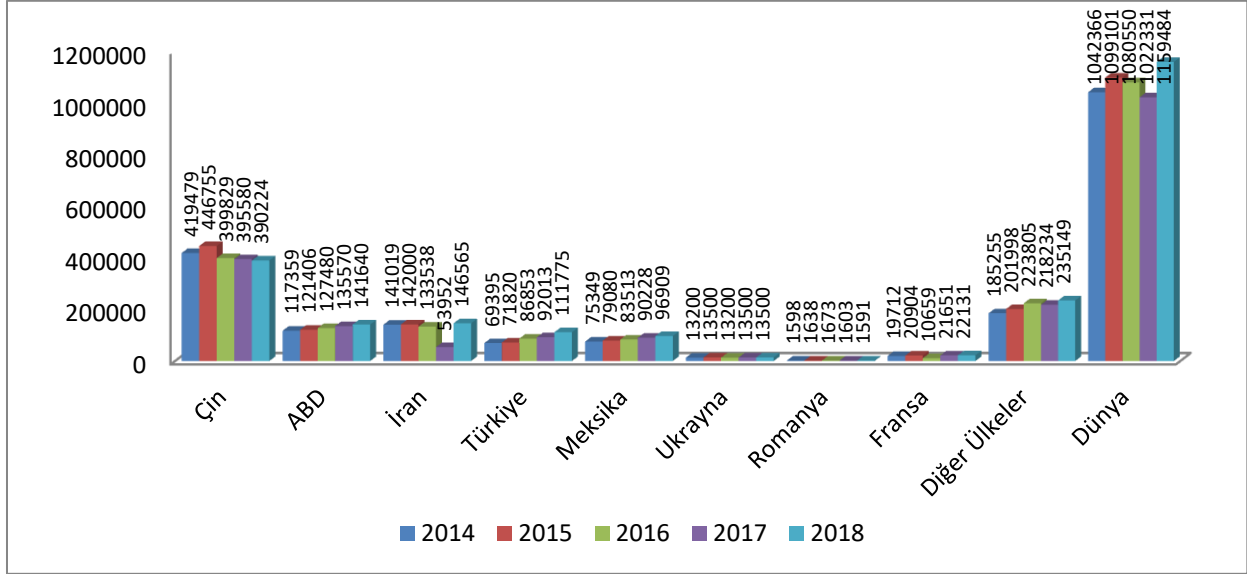
Dünyanın en büyük ceviz üreticisi olan Çin'in 2018 yılında üretimi %1,4 artışla yaklaşık 1,6 milyon tona ulaşmıştır. Çin, 2018 yılı toplam dünya ceviz üretiminin %43,3'lük kısmını

karşılammıştır. Çin'den sonra ceviz üretimde ABD gelmekte olup, üretimi yaklaşık 620 bin tondur. Türkiye ise %5,9'luk pay ile ceviz üretiminde dördüncü sırada yer almıştır. Ceviz üretim alanlarının %33,7'si Çin, %12,6'sı İran, %12,2'sini ABD oluşturmaktadır. İran da 2018 yılında üretim alanları 2,7 kat artarak yaklaşık bin ha ulaşmıştır. Türkiye üretimde olduğu gibi üretim alanında da %9'luk payla dördüncü sıradadır.

Ülkelere Göre Dünya Kabuklu Ceviz Üretim Alanı (ha)

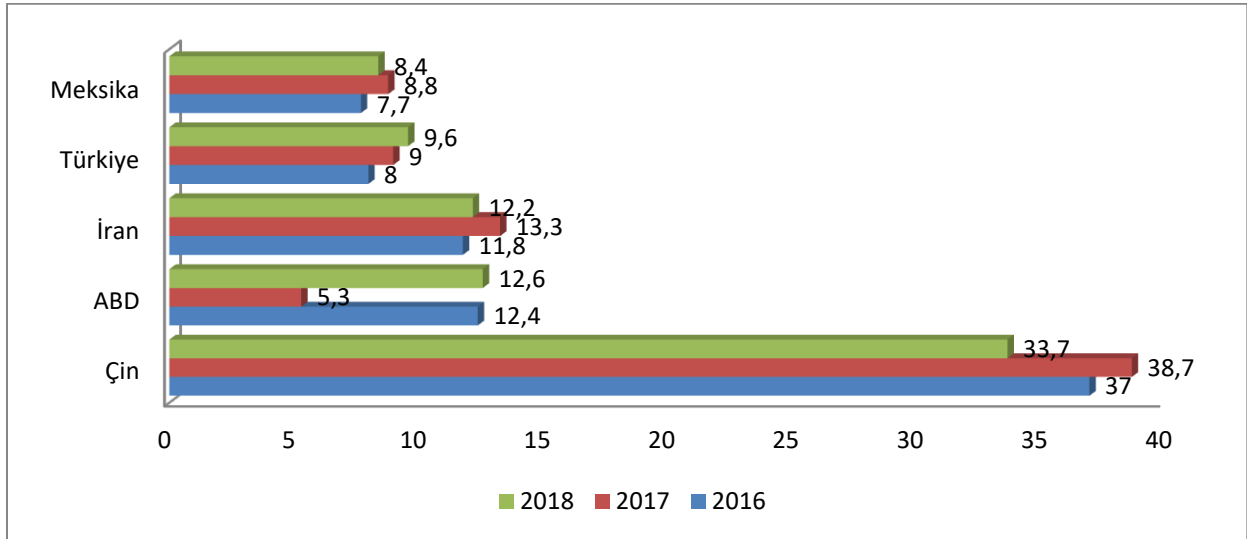

Ordu Ticaret Borsası

Kaynak: FAO

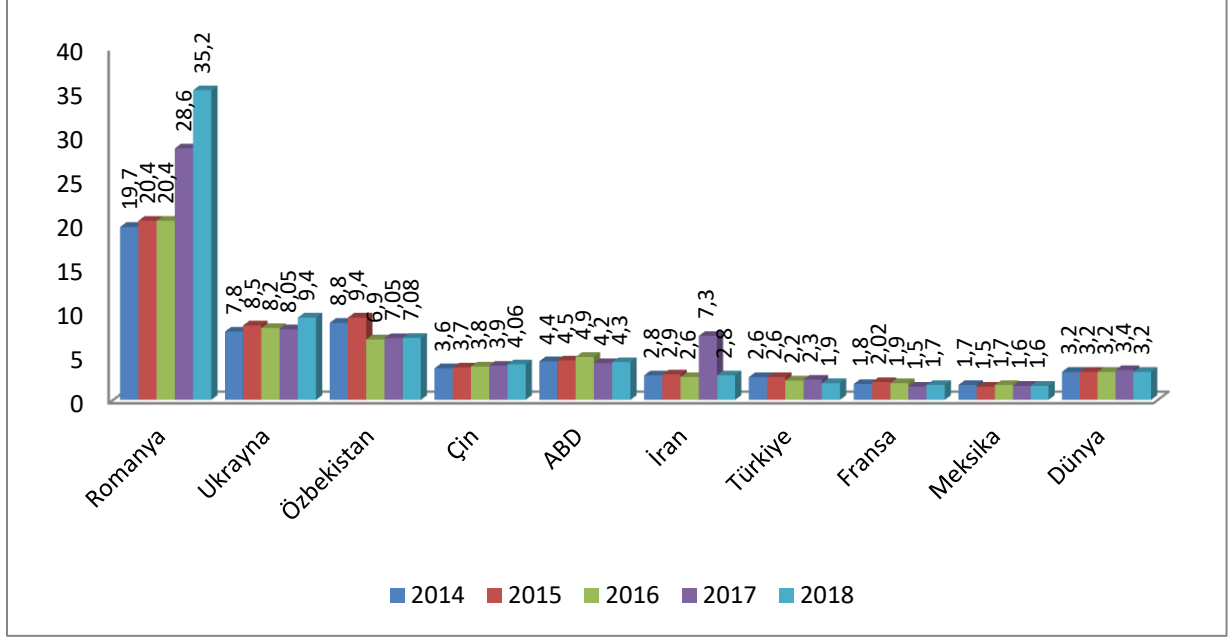
Ceviz Alanlarına Göre Önemli Ülkeler (Kabuklu) (%)

Kaynak: FAO

Ülkelere Göre Dünya Kabuklu Ceviz Verimi (ton/ha)

Ordu Ticaret Borsası

Kaynak: FAO

3.2. Türkiye Üretimi

Türkiye, dünyada bahçe bitkileri yetiştirme potansiyeli çok yüksek olan nadir ülkelerden birisidir (Kaşka ve ark. , 2005). Türkiye birçok meyve çeşidinin gen merkezidir. Yetiştiriciliği yapılan en önemli meyvelerden birisi de cevizdir. Türkiye'nin birkaç farklı ekolojik bölgesinde önemli ceviz popülasyonları vardır. (Bayazıt ve Sümbül, 2012).

Türkiye Ceviz Verileri

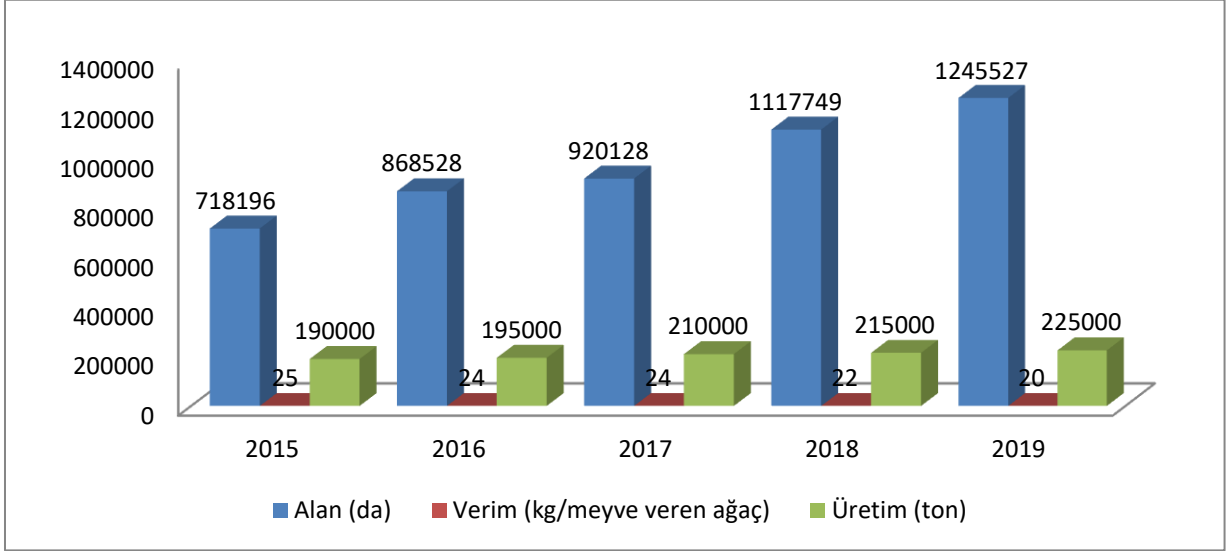
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ²
Alan ¹ (ha)	71.820	86.853	92.013	111.775	124.553	11,4
Verim ¹ (kg/ağaç)	25	24	24	22	20	-9,1
Meyve Veren Ağaç ¹ (bin)	7.596	8.171	8.767	9.875	11.251	13,9
Üretim ¹ (bin ton)	190	195	210	215	225	4,7
Yurtiçi Kullanım ¹	241	248	275	283	289	2,1

Kaynak: ¹TUİK, ²Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Ordu Ticaret Borsası

Alan, Üretim ve Verim

Kaynak: TÜİK

Türkiye'deki meyve veren ceviz ağaç sayısı 2006 yılında 6.948.893 adet iken üretim miktarı 129.614 tondur. Toplam ağaç sayısı 2019 yılında 21.254.843 adet ağaç sayısına ve 225.000 ton yıllık üretim miktarına ulaşılmıştır (TÜİK, 2020). Türkiye'nin 2019 yılı itibariyle ceviz ağaç sayısı rakamları incelendiğinde 2006 yılına göre %133 oranında artmasına rağmen ağaç başına ortalama verimde %28,57 azalma meydana gelmiştir. Verimsizliğinin nedeni, üreticilerin bilinçsiz ceviz yetiştiricilik yapması, kapama bahçelerden elde edilen cevizlerde standardın olmaması ile açıklanabilmektedir. (Anonim, 2017). Son yıllarda ceviz üretimi artsa dahi cevizde standart olmadığı için uluslararası rekabet avantajı ve piyasa etkinliği kaybedilebilmektedir.

Ordu Ticaret Borsası

Türkiye'nin İllere Göre Ceviz Üretim Miktarı, Alanı ve Verimi

İller	2015			2016			2017			2018			2019			2019 Yılı % Üretim Payı
	Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/meyve veren ağaç)	Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/meyve veren ağaç)	Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/meyve veren ağaç)	Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/meyve veren ağaç)	Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/meyve veren ağaç)	
Hakkâri	9.741	8.140	41	9.741	6.979	36	3.715	4.593	31	18.398	4.209	26	27.250	11.682	23	5,2
K.Maraş	23.097	10.631	28	39.248	10.451	24	41.938	10.902	26	58.468	10.515	24	65.875	11.436	23	5,1
Mersin	10.549	6.067	41	11.610	5.773	38	12.612	6.452	41	23.758	7.863	34	31.618	10.838	35	4,8
Bursa	31.453	6.154	29	36.417	6.434	30	44.805	7.409	31	68.323	8.828	29	72.702	10.837	29	4,8
Denizli	41.225	3.275	11	48.246	6.391	19	54.480	7.962	20	70.066	8.537	17	80.730	8.941	16	3,9
Çorum	21.441	3.393	7	31.038	6.564	12	30.296	6.938	13	32.640	7.031	13	36.021	8.581	14	3,8
Sakarya	12.687	4.682	37	14.888	4.752	33	16.034	6.258	37	19.388	5.622	29	26.913	5.830	24	2,6
Antalya	10.495	6.861	34	11.668	6.983	34	15.265	8.101	34	17.960	6.396	26	19.287	5.825	22	2,6
Manisa	33.628	3.880	20	45.049	4.305	20	49.784	4.520	19	67.997	5.831	18	77.122	5.394	15	2,4
İzmir	5.761	4.351	28	7.803	4.523	28	7.989	4.388	26	14.176	4.782	23	14.689	5.305	25	2,4
Kırşehir	15.881	782	8	17.833	1.259	12	19.145	1.730	16	22.026	1.837	15	25.162	2.527	10	1,1
Diğer İller	502.238	131.774	26	594.987	130.586	26	624.065	140.747	26	704.549	143.549	23	768.158	137.804	21	61,3
Toplam	718.196	190.000	25	868.528	195.000	24	920.128	210.000	24	1.117.749	215.000	22	1.245.527	225.000	20	100

Kaynak: TÜİK

2019 yılında Türkiye’de ceviz üretim alanları 2018 yılına göre %11,4 oranında artarak yaklaşık 125 bin ha alanda çıkmıştır. 2014 yılına göre ise yaklaşık %80 oranında artmıştır. Ceviz üretim alanları incelendiğinde en fazla üretim alanı yaklaşık 81 bin da ile Denizli ilindedir. Denizli’yi 77 bin dekarla Manisa, yaklaşık 73 bin dekarla Bursa izlemektedir. En fazla meyve veren ağaca sahip il ise 605 bin adet ile Çorum ilidir. Çorum’u 563 bin adetle Denizli, 502 bin adet Hakkâri izlemektedir.

Ordu Ticaret Borsası

Kırşehir ilimizde yetiştirilen **Kaman cevizi**; ince kabuklu yapısı, iç kalitesinin yüksekliği, alan özellikli oluşu ve Türkiye ortalamasının 1,5 katı verimi ile (ağaç başına 50 kg, dekardan 500 kg) önemli bir meyvemizdir. Kaman cevizi dünya çapında bir üne sahiptir. Yapılan araştırmalarla Kaman cevizinin kalitesi daha da artırılmaya çalışılmıştır. Çalışmalar hala sürdürülmektedir. İyileştirme çalışmaları yanında Kaman Belediyesi ve bazı çiftçiler tarafından tohumluk ceviz ve aşılı fidan üretimine yönelik çalışmalar da Kaman'da yapılmaktadır. İyi bir cevizde 16 özellik aranmaktadır. Her ceviz, standart cevizde aranan bu 16 aynı özeliğe sahip olamamaktadır. % 74 randımanıyla dünya rekoruna sahip ceviz ağacı periodisite gösterir. Yani bazı yıllar hiç meyve vermeden dinlenir. Bu üretici açısından olarak istenmeyen bir özelliktir. Ancak yapılan seleksivon çalışmaları sonucu tespit edilen Kaman cevizi bu özelliklerden birçoğuna sahiptir.

Türkiye'de 2019 yılında 225 bin ton ceviz üretimi gerçekleşmiştir. Üretim yaklaşık 12 bin ton ile en fazla Hakkâri ilinde gerçekleşmiştir. Hakkâri'yi 11,4 bin ton ile Kahramanmaraş ve yaklaşık 11 bin ton ile de Mersin illeri takip etmektedir. Türkiye'de ceviz üretiminde geçen sezona göre %4,7'lik bir artış meydana gelmiştir. Ceviz kg/ağaç veriminde 2019 yılında, 2018 yılına göre %9,1 oranında azalma görülmektedir.

Ordu Ticaret Borsası

4. DIŞ TİCARET

Dünya ceviz ticareti kabuklu ve kabuksuz olarak yapılmaktadır.

4.1. Dünya İhracatı - İthalatı

Dünya ceviz ticaretine ilişkin veriler kabuklu ve kabuksuz olmak üzere aşağıda gösterilmiştir. 2018 yılında 335.342 ton kabuklu ceviz ve 294.371 ton kabuksuz ceviz ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Dünya Ceviz Ticaret Verileri

Yıllar	Kabuklu Ceviz				Kabuksuz Ceviz			
	İhracat Miktarı (ton)	İhracat Değeri (bin \$)	İthalat Miktarı (ton)	İthalat Değeri (bin \$)	İhracat Miktarı (ton)	İhracat Değeri (bin \$)	İthalat Miktarı (ton)	İthalat Değeri (bin \$)
2017	320.012	1.205.759	251.702	848.785	295.905	2.270.918	246.830	1.766.215
2018	335.342	1.164.965	278.482	958.671	294.371	2.347.416	243.621	1.845.185

Kaynak: FAO

Dünya Kabuklu Ceviz İhracat Miktarı ve Değeri

KABUKLU CEVİZ										
Ülke Adı	2008		2015		2016		2017		2018	
	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)
Avustralya	172	549	3.741	16.338	2.823	8.482	6.619	15.167	3.561	14.298
Bulgaristan	1.011	1.218	4.609	7.750	1.264	1.915	3.227	4.735	819	1.306
Şili	6.545	30.881	32.303	142.924	34.733	95.259	56.448	208.635	64.108	217.483
Çin	5.113	8.446	18.550	44.173	15.433	33.595	15.998	56.040	20.680	69.916
Fransa	23.495	78.423	24.935	98.987	29.707	109.625	26.370	105.654	23.289	92.797
Meksika	11.862	27.806	30.240	146.009	42.394	254.521	23.356	143.114	38.633	183.402
Türkiye	2	6	13	13	3	31	9	84	7	32

Ordu Ticaret Borsası

Ukrayna	12.937	23.341	4.575	5.508	13.055	13.747	4.709	4.562	9.817	8.852
ABD	54.931	160.787	126.152	469.569	183.312	591.223	139.269	511.224	131.533	422.820
Özbekistan	526	691	11.095	18.083	11.503	18.763	431	823	274	433
Diğer Ülkeler	11.502	37.335	26.717	83.704	29.980	88.079	43.576	155.721	42.621	153.626
DÜNYA	128.096	369.483	282.930	1.033.058	364.207	1.215.240	320.012	1.205.759	335.342	1.164.965

Kaynak: FAO

Dünya Kabuksuz Ceviz İhracat Miktarı ve Değeri

KABUKSUZ CEVİZ										
Ülke Adı	2008		2015		2016		2017		2018	
	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)
Hollanda	974	7.225	3.637	19.168	4.477	29.358	3.639	33.257	4.511	36.225
Almanya	2.232	22.152	6.984	83.197	9.073	87.146	10.987	106.684	11.720	129.495
Şili	7.377	94.837	19.010	214.296	18.669	148.127	25.782	255.453	25.450	219.005
Çin	10.779	60.583	5.747	63.307	3.745	30.856	11.177	79.546	13.329	89.689
Fransa	2.710	30.156	3.224	35.148	3.213	29.992	3.498	35.101	3.177	32.821
Meksika	12.941	72.484	25.516	259.073	31.470	337.464	37.912	444.565	47.705	567.054
Türkiye	1.473	13.294	4.077	58.491	2.376	21.346	3.292	32.513	2.741	29.542
Ukrayna	18.512	83.571	23.994	96.277	26.934	65.359	26.221	96.598	31.167	108.260
ABD	64.945	331.113	127.577	1.018.116	124.994	753.808	121.031	859.402	113.618	858.652
Moldova	7.385	40.463	13.793	98.777	13.688	82.707	13.564	95.914	13.034	94.268
Diğer Ülkeler	27.335	144.151	33.602	203.290	32.767	173.798	38.804	231.885	27.919	182.405
DÜNYA	156.663	900.029	267.161	2.149.140	271.406	1.759.961	295.907	2.270.918	294.371	2.347.416

Kaynak: FAO

Son on yıllık veriler incelendiğinde dünyada kabuklu ceviz ihracat miktarı 2008 yılı baz alındığında %262, kabuksuz ceviz ihracat miktarında ise %88 oranında artış görülmektedir. Dünya ceviz ihracatı 2018 yılında toplam 629.713 ton ve 3.512.381.000 \$ değerinde gerçekleşmiştir. ABD, ülkeler sıralamasında 2018 yılında kabuksuz ceviz üretim miktarı ton bazında %38,6, kabuklu ceviz üretim miktarı ton bazında %39,2 ile ilk sırada yer almaktadır.

Ceviz yetiştiriciliğinde Kaliforniya ceviz yetiştiriciliğini tercih eden Şili, ticaret ve üretici organizasyonunda başarılı sonuçlar almıştır (Akça, 2014). ABD, pazarlama ve kârlılık

Ordu Ticaret Borsası

sorunlarına çözüm olarak “Kaliforniya Ceviz Yetiştiricileri Birliği” adı altında ilk üretici birliğini kurmuştur (Hardesty, 2009). Türkiye’nin ise ceviz ihracatında payı yok denecek kadar azdır. Bu durum üretilen cevizde pazarlama organizasyonlarının yetersiz olması, kurulan bahçelerde uygun ceviz fidanların tercih edilmemesi olarak açıklanabilmektedir.

Kabuksuz Ceviz İthalatında Öne Çıkan Ülkeler

Ülkeler	Kabuksuz İthalat		İthal Fiyatı (\$/ton)
	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	
Türkiye	6.648	40.254	6.055
B.A.E	3.924	36.658	9.342
İspanya	13.851	118.825	8.579
Almanya	34.991	276.556	7.904
Fransa	12.126	90.649	7.476
Kanada	10.222	72.990	7.140
Japonya	19.179	146.897	7.659

Kaynak: FAO

4.2. Türkiye İhracatı - İthalatı

Ceviz dış ticaret verileri kabuklu ve kabuksuz olarak incelendiğinde 2019 yılında Türkiye’nin kabuklu ceviz ihracat değeri yaklaşık 39 bin \$, kabuksuz ceviz ihracat değeri 26,2 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Ceviz Ticaret Verileri

Yıllar	Kabuklu Ceviz		Kabuksuz Ceviz	
	İhracat Değeri (bin \$)	İthalat Değeri (bin \$)	İhracat Değeri (bin \$)	İthalat Değeri (bin \$)
2019	39	106.004	26.200	23.100

Kaynak: TÜİK

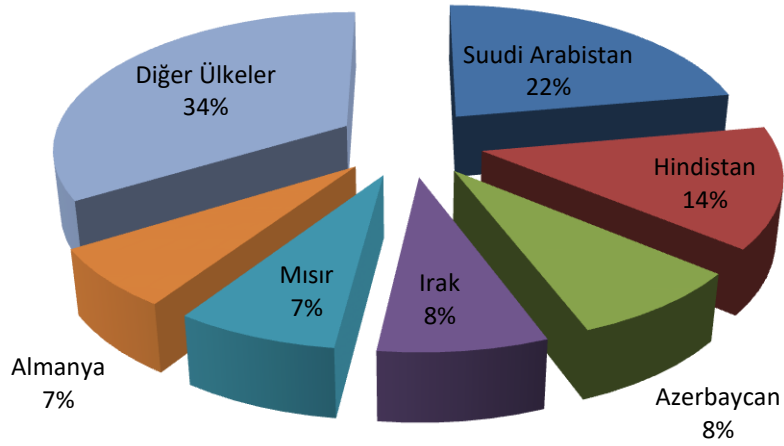
2019 yılında kabuklu ceviz ithalat değeri yaklaşık 106 milyon \$, kabuksuz ceviz ithalat değeri 23,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Türkiye kabuklu ceviz ithalatında %70’lik payla Şili,

Ordu Ticaret Borsası

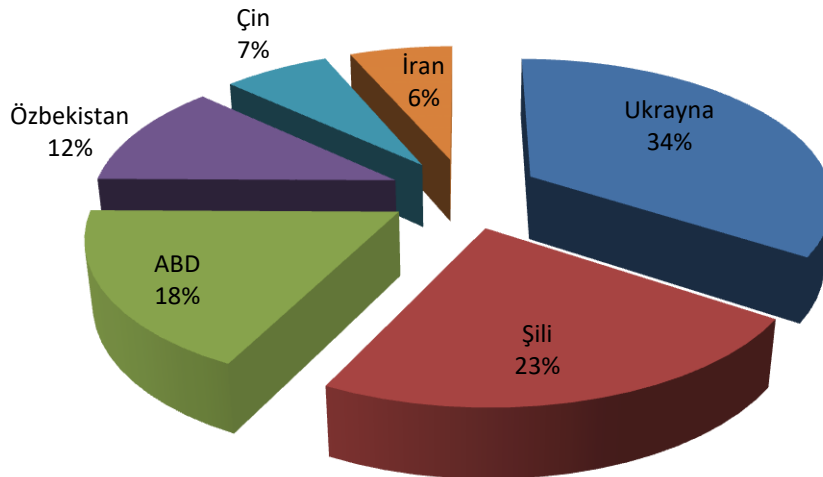
Ukrayna ve ABD, kabuksuz ceviz ithalatında ise %75'lik payla Ukrayna ve Hindistan önemli bir yere sahiptir. Kabuklu ceviz ihracatında KKTC, kabuksuz ceviz ihracatında ise Suudi Arabistan birinci sıradadır.

Türkiye'nin Ceviz İhracatında Önemli Ülkeler (2019¹, %)

¹ Ceviz kabuklu+ Ceviz kabuksuz verilerinin toplamı

Türkiye'nin Ceviz İthalatı Yaptığı Ülkeler (2019¹, %)

¹ Ceviz kabuklu+ Ceviz kabuksuz verilerinin toplamı

Ordu Ticaret Borsası

Yıllar itibariyle Türkiye Ceviz İhracat ve İthalat Değerleri (Kabuklu + Kabuksuz)

Yıllar	İhracat Miktarı (ton)	İhracat Değeri (bin \$)	İthalat Miktarı (ton)	İthalat Değeri (bin \$)
2002	143	454	8.419	9.978
2005	216	1.225	14.560	27.593
2010	3.179	23.522	30.660	69.600
2015	4.089	58.503	40.637	130.637
2016	2.379	21.377	64.660	172.819
2017	3.303	32.626	51.968	156.212
2018	2.750	29.614	61.657	190.109
2019	3.142	26.239	75.498	129.104

Kaynak: TÜİK- BÜGEM (Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü), 2019 (Gümrük Vergisi %15)

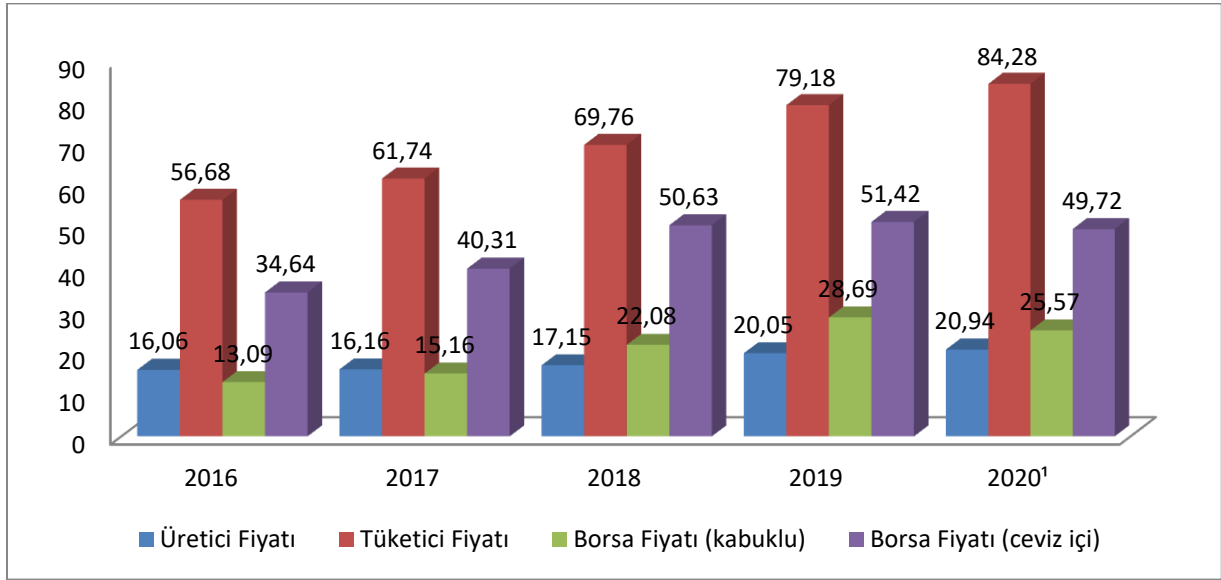
Türkiye'nin ceviz dış ticaretinde hem ihracat hem de ithalat yapan bir ülkedir. Türkiye'nin ceviz dış ticaretine ihracat değerleri dikkate alınarak incelendiğinde 2002-2019 döneminde dalgalı bir durum gösterdiği 2015 yılına kadar arttığı sonrasında ise azaldığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan cevizin toplam ihracat değeri 2015-2018 periyodunda dünyada artarken Türkiye'nin ki azalmıştır. Diğer yanda Dünya ceviz ihracatında Türkiye 2015'de % 1,53 paya sahipken 2018'de % 0,93'e düşmüştür. Bu sonuçlar Türkiye'nin ceviz ihracatında bir gerileme olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin ceviz üretiminde 4. sırada olmasına rağmen ceviz ihracatında daha gerilerde olduğu bildirilmiştir (Özçağırın ve ark., 2007; Şen, 2011; Yücer, 2013). Bu kaynaklar Türkiye'nin ihracat konusundaki bu durumun standart ceviz çeşitleri ile kurulu bahçe azlığı ve üretilen ceviz meyvelerinin standart eksikliğinden kaynaklarda belirtilmektedir Hiç şüphesiz bu durum ceviz ihracatında Türkiye'nin rekabet gücünü olumsuz etkileyecektir.

Ordu Ticaret Borsası

5. FİYAT

5.1. Üretici, Tüketici ve Borsa Fiyatları

Kaynak: TÜİK, Mersin Ticaret Borsası, (07.07.2020),¹/ 2020 yılı ilk 6 aylık ortalama

2020 yılı Haziran ayında 21,01 TL/kg olan üretici fiyatı bir önceki aya göre değişim göstermezken, bir önceki yılın aynı ayına göre %4,4 artmıştır.

2020 yılı Haziran ayında 86,22 TL/kg olan ceviz içi tüketici fiyatı bir önceki aya göre %1, bir önceki yılın aynı ayına göre de %9,8 artmıştır.

2020 yılı Haziran ayında 26 TL/kg olan kabuklu ceviz borsa fiyatı bir önceki aya göre %12,9 artmıştır.

Borsa ceviz içi fiyatı ise Haziran ayında 54 TL/kg iken bir önceki aya göre %28,4 artmıştır.

2020 yılı ilk altı aylık üretici fiyatı ortalaması 20,94 TL/kg iken 2020 yılı ilk altı aylık ceviz içi tüketici fiyatı ortalaması 84,28 TL/kg 'dır.

Ordu Ticaret Borsası

	2015	2016	2017	2018	2019
Ceviz Fiyatı (TL/kg)	13,61	16,06	16,16	17,15	20,05
Ceviz Fiyatı + Destek (TL/kg)	14,12	16,52	16,74	17,82	21,04
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,63	1,25	1,54	2,43	2,65
Mazot Fiyatı (TL/LT)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
1 kg ceviz ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Ceviz/Gübre	8,34	12,81	10,51	7,07	7,55
Ceviz + destek/Gübre	8,66	13,17	10,89	7,34	7,93
Ceviz/Mazot	3,54	4,17	3,45	2,97	3,12
Ceviz + destek/Mazot	3,67	4,29	3,57	3,08	3,27

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE (Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü) hesaplamaları.

Ceviz Girdi Pariteleri;

Ceviz üretici fiyatları 2019 yılında 2015 yılına göre %47, gübre fiyatı %63, mazot fiyatı ise %67 oranında artmıştır. 2015 yılında 1 kg ceviz ile 8,34 kg gübre, 3,54 lt mazot alınabiliyor iken, 2019 yılında girdi fiyatlarındaki artışa bağlı olarak 1 kg ceviz ile 7,55 kg gübre, 3,12 lt mazot alınabilmektedir. Son 5 yıl içerisinde 1 kg ceviz ile alınabilecek gübre miktarında %9,4, mazot miktarında %11,8 oranında azalma görülmektedir. Üretici fiyatına desteklerin de ilave edilmesiyle beraber 2019 yılında 1 kg ceviz ile 7,93 kg gübre, 3,27 lt mazot alınabilmektedir.

Ordu Ticaret Borsası

6. UYGULANAN DESTEKLEME POLİTİKALARI

Ceviz için 2019 yılında 15 TL/da mazot desteği ve 4 TL/da gübre desteği ödemesi yapılmaktadır. Yurtiçi sertifikalı fidan kullanım destekleri kapsamında; bodur, yarı bodur meyve fidanı ile bahçe tesisi kurulumunda standart fidanlarda 100 TL/da, sertifikalı fidanlarda 400 TL/da destekleme yapılmaktadır. Organik ceviz yetiştiren 1. Kategori kapsamında bireysel sertifikaya sahip olan üreticilere 70 TL/da, grup sertifikasına sahip üreticilere ise 35 TL/da verilmektedir. İyi tarım uygulamaları yapan ceviz üreticilerine 2. Kategori kapsamında bireysel sertifikaya sahip olanlara 40 TL/da, grup sertifikasına sahip üreticilere ise 20 TL/da destek verilmektedir. Yurtiçi sertifikalı fidan üretim desteği kapsamında aşılı fidan üretimine 0,50 TL/adet ve aşısız fidan üretimine ise 0,25 TL/adet destekleme yapılmaktadır. Ceviz üretimi yapan üreticilere verilen tarımsal desteklere bakıldığında 2015 yılında verilen desteğin 2019 yılında %92,6 arttığı görülmektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığı Tarafından Ceviz Bahçe Tesislerine Verilen Destekler (2019)

Desteğin Adı	Birim Destek Fiyatı (TL/Da)
Mazot ve Gübre Desteği	19
Organik Tarım Desteği	35-70
İyi Tarım Desteği	20-40
Sertifikalı/Standart Fidan Kullanım Desteği	100-400

Kaynak: TOB

Yıllar	Verilen Destek (TL/kg)			
	Toprak Analizi	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,100	0,194	0,220	0,514
2016	-	0,458		0,458
2017	0,033	0,167	0,375	0,575
2018	0,036	0,182	0,455	0,673
2019	0,040	0,200	0,750	0,990

Ordu Ticaret Borsası

Kaynak: TOB, TEPGE (Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü) Hesaplamaları

7. GENEL DEĞERLENDİRME

Ceviz, Türkiye için önemli bir meyve türü olup, dünyada ve Türkiye’de cevizin alan ve miktarında artış görülmektedir. Son on yılda Türkiye’nin ceviz üretimi düzenli artmasına karşın, ağaç başına verimde azalma meydana gelmiştir. Olumsuz hava koşullarına bağlı olarak elde edilen üretimin ve verimin azalması, üretici fiyatlarında dalgalanmalara neden olmakta ve üretici gelirlerini olumsuz etkilemektedir.

Türkiye önemli bir sert kabuklu kuru meyve olan ceviz üretimini artırmaya çalışmasına rağmen henüz kendine yeterli duruma gelmemiştir. Artan nüfus ve ceviz talebin her geçen gün artması beraber kendine yeterliliğin daha da azalması ile sonuçlanmıştır. Ülke içi ihtiyaç üretimle tamamen karşılanamadığında ithalat miktarı da artmıştır.

Türkiye ceviz dış ticaretinde açık veren bir ülke durumundadır. Dünyada ihracatı yapılan ürünler faktör yoğunluğuna göre beş ana gruba ayrılmaktadır. Bunlar; hammadde, emek ve sermaye yoğun olanlar yanında Ar-Ge temelli kolay ve zor taklit edilen ürünlerdir (Erkan ve ark., 2015). Bu ayırmada zirai ürünleri hammadde yoğun ürün grubu içerisinde değerlendirilmektedir. İhracatta rekabet gücü bakımından Türkiye’nin emek ve sermaye yoğun malların ihracatında olduğu bildirilmiştir (Erkan, 2012b). Bahçe ürünlerinin üretimlerinde diğer zirai ürünlere göre daha fazla emeğe gereksinim duyulmaktadır. Bu sebeple bu grup ürünlerde ihracat potansiyeli ve imkânı yüksek olan ürünlerin üretimine ağırlık vermek gerekir. Bu durum dikkate alınarak ceviz üretiminde yerel ve uluslararası pazarların standartlarını karşılamak için modern tekniklere yer verilmeli; katma değeri yaratmak için cevizden elde edilen mamul ürünler artırılmalıdır.

Dünyadaki ticaret verilerine göre Türkiye’nin uluslararası ceviz piyasasına yaptığı katkı, dünyada yapılan ceviz ihracat miktarının yaklaşık %1’ini oluşturmaktadır. Bu durum Türkiye’nin dış ticarete rekabeti açısından zayıf olduğunu göstermektedir. Ceviz üretim ve ihracat miktarının artmasına yönelik olarak üreticilere verilen teşvik ve eğitim destekleriyle bilinçli yetiştiriciliğin yaygınlaştırılması sağlanabilir. Türkiye’de kapama ceviz bahçelerinin tesisinde iklime uygun fidan seçiminin yapılması, standart ve kaliteli çeşitlerin üretimi, uygun

Ordu Ticaret Borsası

fiyat oluşumu için mevcut pazarlama sistemi içerisinde iyileştirmeyi sağlayacak düzenlemelere gidilmesi, ceviz üretiminde ve ticaretinde rekabeti artırmaya yardımcı olacaktır.

Cevizde yeterlilik düzeyinin ve standart meyve özelliklerine sahip ceviz üretiminin artırılmasına ihtiyaç vardır. Kaldı ki, Türkiye sahip olduğu potansiyel dikkate alındığında Türkiye'nin ceviz üretiminde alacağı tedbirlerle üretim, dış satım ve rekabet gücünü artırması mümkündür.